

De Zwitser en zijn *levensgezellin* waren bij makelaar Moritz verschenen op het moment dat ik niet alleen probeerde hem voor het eerst de symptomen van mijn gevoels- en geestesziekte aan te duiden en uiteindelijk als een wetenschap te verklaren, maar ook naar huize Moritz was gekomen om tegenover Moritz, de mens die op dat moment waarschijnlijk het dichtst bij me stond, plotseling op de meest meedogenloze manier de niet slechts zwakkelijke maar reeds volkomen door ziekte misvormde binnenkant van mijn leven, waarvan hem tot dan toe alleen de hem verder niet hinderende en dus op geen enkele manier verontrustende oppervlakte bekend was, binnenstebuiten te keren, wat hem alleen al door de plotselinge bruutheid van mijn experiment moest *schokken en verbijsteren*; het feit dat ik op die middag van het ene ogenblik op het andere volkomen blootlegde en onthulde wat ik al die tien jaar van mijn contact en vriendschap met Moritz voor hem verborgen had gehouden, ja, wat ik ten slotte gaandeweg al die tijd met mathematische spitsvondigheid had verzwegen en onafgebroken en onverbiddeijk ten nadele van mijzelf voor hem had toegedekt om hem, Moritz, niet het geringste zicht op mijn leven te verschaffen, had hem hevig ontsteld, maar ik had mij door zijn ontsteltenis geenszins laten tegenhouden in mijn die middag nu eenmaal heftig en natuurlijk ook onder invloed van de weersomstandigheden op gang gekomen onthullingsmechanisme, gaandeweg had ik die middag, alsof ik gewoon geen keus had, tegenover de door mij op die middag volkomen verrassend vanuit mijn geestelijke hinderlaag overvallen Moritz *alles* betreffende mijzelf

blootgelegd, alles blootgelegd wat er bloot te leggen viel, alles onthuld wat er te onthullen viel; tijdens het hele gebeuren had ik zoals altijd op de tegenover de twee ramen gelegen hoekplaats naast de deur naar het kantoor van Moritz in de Leitzordnerskamer zoals ik die noemde plaatsgenomen, terwijl Moritz zelf, het was immers al eind oktober, in zijn muisgrijze winteroverjas tegenover mij had gezeten, misschien op dat moment al in dronken toestand, in de reeds ingevallen duisternis kon ik dat gewoon niet vaststellen; ik had al die tijd mijn blik op hem gevestigd gehouden, het was alsof ik die middag, nadat ik wekenlang niet meer in huize Moritz en hoe dan ook wekenlang alleen nog maar met mezelf alleen was geweest, dat wil zeggen, nadat ik, aangewezen op mijn eigen hoofd en op mijn eigen lichaam, een veel langere dan nog niet zenuwverwoestende tijd in de hoogste concentratie *betreffende alles* had verkeerd, had besloten tot *alles* wat voor mij redding betekende en ik had mij eindelijk vanuit mijn vochtige, koude, duistere huis door het dichte, doffe bos op Moritz gestort als op een levensreddend slachtoffer om hem, dat had ik mij op weg naar huize Moritz voorgenomen, net zo lang met mijn onthullingen en dus met mijn echt ontoelaatbare kwetsuren niet los te laten tot ik een draaglijke mate van verlichting had bereikt en dus zoveel mogelijk van mijn jarenlang voor hem toegedekte bestaan had blootgelegd en onthuld. Op het hoogtepunt van die misschien wel echt volkomen ontoelaatbare, zij het ook wanhopige pogingen mijn hoofd en mijn lichaam te ontspannen, waren er in huize Moritz opeens stappen te horen geweest, mij, anders dan de uiteraard ook in het horen van stappen ervaren Moritz, volkomen onbekende stappen, die Moritz kennelijk *meteen* had kunnen identificeren, wat ik direct uit de reactie van Moritz op die plotselinge stappen in de hal had kunnen opmaken, zoals immers hoe dan ook het scherpe gehoor van Moritz buitengewoon was en natuurlijk uiterst bevorderlijk voor zijn zaken, en de tot aan die stappen in de hal van huize Moritz volkomen kalm en zwijgzaam

zo niet zelfs al die tijd al in afwachting, zoals ik opeens had moeten denken, met over elkaar geslagen benen tegenover mij zittende Moritz was, wat niet slechts op woningzoekenden, maar echt op woningkopers wees, onmiddellijk van zijn stoel opgesprongen en naar de deur gerend om te luisteren en hij had, als het ware niet voor mij bestemd maar alleen voor zichzelf, *De Zwitsers* gezegd, waarop plotseling alles in huize Moritz rustig was geweest; meteen daarna waren *De Zwitsers* het kantoor binnengekomen, de eerste mensen afgezien van Moritz met wie ik sinds maanden aan de praat raakte en met hen was, in de exacte betekenis van het woord, de verwachte en zeer vurig gehoopte, zij het ook echt door mij op die middag in ieder geval afgedwongen en door mij met mijn ongeremde onthullingen en met de door die onthullingen natuurlijk onvermijdelijke vernederingen en schaamteloze zelfbeschuldigingen tegenover Moritz voorbereide verlichting van mijn emotionele en geestelijke toestand ingetreden. Al bij die eerste ontmoeting tussen mij en de Zwitser en zijn levensgezellin heb ik met haar, die natuurlijk geen Zwitserse was maar eerder Jodin/Armeense, zo dacht ik, in geen geval Europese, in het bijzijn van de Zwitser, van wie ik meteen wist dat hij geen tijd had voor wandelingen, een wandeling naar het lariksbos afgesproken en ik weet nu niet meer hoeveel wandelingen ik met haar heb gemaakt, maar ik ben dagelijks en ook vaak diverse keren per dag met haar gaan wandelen en ik heb in elk geval in die tijd vaker en onvermoeibaarder met haar gewandeld dan met welke andere mens ook en met geen ander heb ik ooit over alle mogelijke zaken met meer intensiteit en dus denkbereidwilligheid kunnen spreken en dus met meer intensiteit en denkbereidwilligheid over alle mogelijke zaken kunnen denken en niemand heeft mij ooit dieper *bij zich naar binnen* laten kijken en niemand heb ik ooit dieper en meedogenlozer en steeds meedogenlozer en dieper *bij mij naar binnen* laten kijken. Terwijl de Zwitser in de omliggende stadjes bijna aan één stuk door voor zijn door hemzelf ontworpen

en, zoals ik bij die eerste ontmoeting met hem van hem hoorde, al in aanbouw verkerende betonnen huis achter het kerkhof op zoek was naar deur- en raambeslag, grendels en tralies, schroeven en spijkers en naar isolatiemateriaal en naar scheepslak en daardoor dus bijna nooit in het logement (de verblijfplaats van de Zwitser tijdens de bouwperiode) te vinden was, had ikzelf, plotseling en waarschijnlijk zeker op het levensreddende ogenblik door die twee uit mijn deprimerende, ja, eigenlijk al levensbedreigende neerslachtigheid gehaald, opeens in de levensgezellin van de Zwitser, zoals al heel snel was gebleken een uit Shiraz afkomstige Perzische, een mij door en door regenererende mens en dus door en door regenererende wandel- en denk- en dus gespreks- en filosoferpartner zoals ik die al jaren niet meer had gehad en zoals ik die wel allerminst in een vrouw zou hebben vermoed. Terwijl zij, de Perzische, in aanwezigheid van de Zwitser, met wie ze kennelijk al tientallen jaren had samengeleefd, bijna voortdurend en alsof die gewoonte al een jarenlange, zo niet decennialange gewoonte was, stil was, niet eens zwijgzaam zoals dat in zo'n relatie heel vaak het geval is, maar bijna voortdurend doodstil, afgezien van het feit dat ze, terwijl ik me haar alleen maar herinner in een versleten zwarte bontjas met een altijd hoog door haar opgezette kraag – vanaf het moment van mijn ontmoeting met haar had ik het gevoel dat ze zoals zoveel vrouwen in haar situatie en van haar leeftijd in de voortdurende angst leefde kou te vatten of voortdurend dood te moeten vriezen, dat deze vrouw nooit meer in staat zou zijn te leven zonder die jas, zonder die bontjas, die haar enerzijds tot aan haar enkels naar beneden, anderzijds tot voorbij haar bovenste hoofdharen moest toedekken en dus beschermen – afgezien van het feit dat ze, als ze in aanwezigheid van de Zwitser iets zei, haar levensgezel alleen maar tegensprak, ontwikkelde zij tot mijn grote verrassing in afwezigheid van de Zwitser een waarschijnlijk juist door haar hardnekkige zwijgzaamheid tegenover haar levensgezel, en hoe dan ook vanuit haar hele waarschijn-